

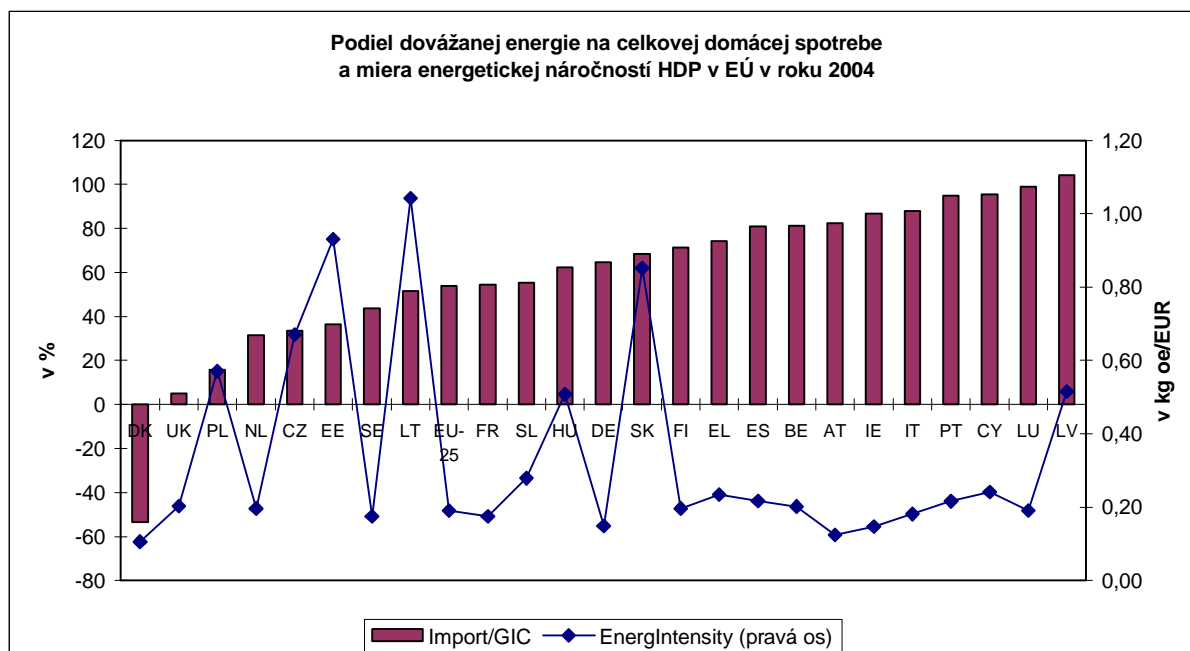
Ceny energií ako dôležitý faktor vývoja inflácie

Rastúce ceny ropy ovplyvnili v poslednom období priamo aj sprostredkovane rast cien rôznych druhov energií, čo má dopad tak na výrobcov, ako aj na domácnosti. V konečnom dôsledku rastúce ceny energií vytvárajú inflačné tlaky podľa závislosti krajiny na dovážaných energetických médiách, ako aj podľa celkovej energetickej náročnosti národnej ekonomiky.

1. Spotreba a ceny energií na Slovensku a v EÚ

Vychádzajúc z dostupných údajov Eurostatu, hrubá domáca spotreba energií (gross inland consumption - GIC), prepočítaná na ropný ekvivalent (oil equivalent - oe), v roku 2004 v porovnaní s rokom 2003 na Slovensku mierne poklesla (o 3,3%) a dosiahla celkom 18,1 mil. ton ropného ekvivalentu (toe), čo predstavovalo zhruba 1,1% podiel v rámci EÚ-25. Hrubá domáca spotreba energií na jedného obyvateľa dosiahla na Slovensku v roku 2004 takmer 3360 kilogramov ropného ekvivalentu (kgoe). Priemerná hrubá spotreba energií na jedného obyvateľa v rámci EÚ-25 dosiahla v roku 2004 takmer 3600 kgoe, pričom najväčšiu spotrebu má Luxembursko (vyše 10 tis. kgoe), severské krajiny a Holandsko. Naopak najmenšiu hrubú spotrebu energií na obyvateľa malo v roku 2004 Lotyšsko (okolo 1500 kgoe), Portugalsko a Poľsko (okolo 2300 kgoe), Litva (okolo 2400 kgoe) a Grécko (okolo 2700 kgoe).

Na hrubej domácej spotrebe energií má na Slovensku najväčší podiel zemný plyn (30,4%) a jadrová energia (26,5%). Nasleduje uhlie (19,3%), ropa (17,7%), lignit (5,5%) a ostatné energie (0,6%).

Zdroj: Eurostat, prepočty NBS

Na Slovensku produkovaná energia pochádza predovšetkým z jadrových elektrární (takmer 80%). Tepelné elektrárne produkujú okolo 13% celkovo doma vyrábanej energie a zvyšok pripadá na vodné a iné elektrárne.

Slovensko silne závisí od dovozu jednotlivých energetických zdrojov, ktorý sa v roku 2004 v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne zvýšil (o 3%) a dosiahol 12,4 mil. toe, čo predstavovalo takmer 70% hrubej domácej spotreby energií.

Z hľadiska celkovej energetickej náročnosti hrubého domáceho produktu (hrubá domáca spotreba energií/HDP) dosahuje slovenská ekonomika po Litve a Estónsku tretí najhorší ukazovateľ (okolo 0,85 kgoe/EUR). Energeticky značne náročné sú aj ekonomiky v Českej republike, Poľsku, Lotyšsku a Maďarsku (viac ako 0,5 kgoe/EUR). Najnižšiu energetickú náročnosť ekonomiky má Dánsko (0,11 kgoe/EUR) a Rakúsko (0,13 kgoe/EUR). V rámci celej EÚ-25 vykazuje daný ukazovateľ hodnotu okolo 0,19 kgoe/EUR.

Ceny zemného plynu aj elektrickej energie pre sektor domácností aj pre výrobcov, ktoré predstavujú hlavné energetické médiá v rámci hrubej domácej spotreby energií na Slovensku, sa zisťujú každých 6 mesiacov (k 1.1. a k 1.7.) pre viacero typov odberateľov. V záujme dosiahnutia medzinárodnej porovnateľnosti sme pre domácnosti použili ukazovateľ štandardná domácnosť (Dc) so spotrebou 3500 kWh elektrickej energie za rok, resp. (D3) so spotrebou 83,7GJ zemného plynu za rok. Pre výrobcov sme uvažovali s ukazovateľom štandardný odberateľ (Ie), so spotrebou 2000 MWh elektrickej energie za rok, resp. (I3-1), so spotrebou 41860 GJ zemného plynu za rok. Medziročné zmeny cien zemného plynu aj elektriny pre vybrané kategórie odberateľov sme hodnotili prostredníctvom ich vyjadrenia v eurách. Použité ceny jednotlivých médií pre domácnosti obsahovali aj všetky dane, ceny pre výrobcov boli bez DPH.

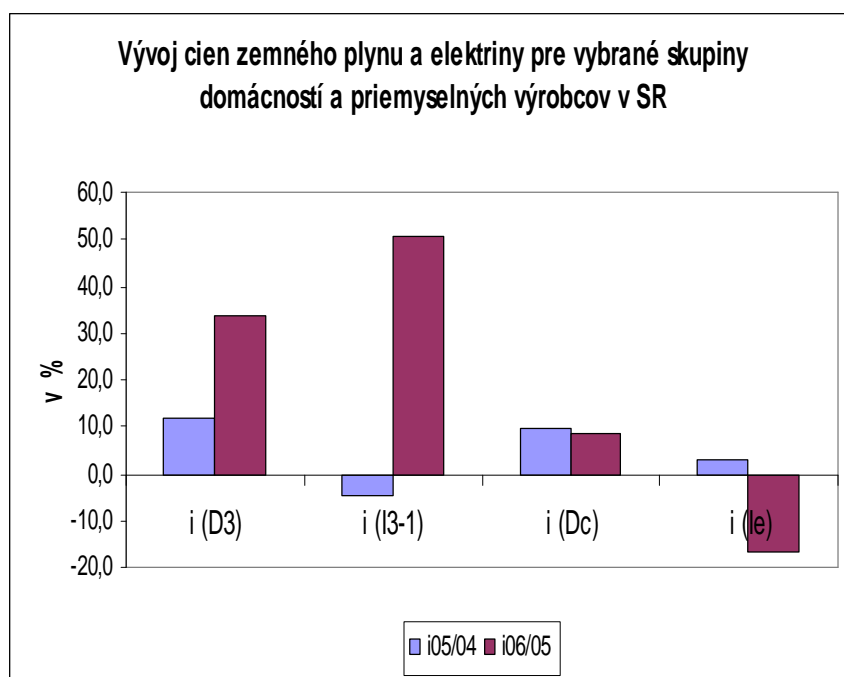
Ceny zemného plynu a elektrickej energie pre vybrané skupiny domácností a výrobcov v krajinách EÚ-25 (k 1.1.2005)

	D3 v EUR/GJ	I3-1 v EUR/GJ	Dc v EUR/100 kWh	Ie v EUR/100 kWh
EU25	11,37	6,52	13,51	7,47
EU15	11,84	6,66	13,86	7,61
LV	4,54	3,48	8,28	4,09
EE	4,63	2,75	6,78	4,72
LT	5,41	3,61	7,18	4,98
HU	6,19	6,03	10,64	7,09
UK	7,26	6,10	8,77	5,93
CZ	7,49	5,11	8,68	6,01
PL	7,55	5,30	10,64	5,55
LU	8,14	6,95	14,78	8,51
SK	8,14	5,08	13,38	7,03
SL	10,33	5,89	10,33	6,11
FR	10,57	6,42	11,94	5,78
BE	11,16	5,32	14,81	7,75
ES	11,90	4,68	10,97	7,21
PT	12,34	6,03	13,81	7,13
AT	13,36	8,19	14,13	8,27
DE	13,56	8,87	17,85	9,03
NL	15,17	5,60	19,55	8,99
SE	22,18	9,20	13,97	4,68
DK	28,44	6,79	22,78	7,15

Ceny zemného plynu ako najdôležitejšieho zdroja hrubej domácej spotreby energií za 1 GJ vzrástli podľa dostupných informácií na Slovensku k 1. januáru 2005 v porovnaní s 1. januárom 2004 pre štandardné domácnosti (D3) o 12% a pre skupinu priemyselných odberateľov (I3-1) poklesli o 4,7%. V priebehu roku 2005 (od januára 2005 do januára 2006) došlo k výraznému zvýšeniu cien tak pre štandardné domácnosti, pre ktoré sa zvýšili ceny zemného plynu o takmer 34%, ako aj pre priemyselných odberateľov, kde vzrástli o vyše 50%.

Z predbežných údajov je evidentné výrazné zvýšenie cien zemného plynu v priebehu roku 2005 vo väčšine krajín EÚ-25. Po skompletizovaní údajov za všetky členské krajiny možno očakávať výraznejšie zvýšenia priemerných cien zemného plynu za EÚ-25 tak pre štandardné domácnosti, ako aj pre skupinu priemyselných výrobcov v porovnaní s predchádzajúcim rokom (keď ceny zemného plynu vzrástli pre skupinu domácností v priemere o 4,9% a pre skupinu priemyselných výrobcov o 14,8%).

Ceny elektrickej energie za 1 kWh vzrástli na Slovensku pre štandardné domácnosti (Dc) v priebehu roka 2005 o 8,2% (pred rokom o 9,9%) a pre skupinu priemyselných výrobcov (Ie) poklesli o 16,5% (pred rokom rast o 2,9%).

Pri zmenách cien energií vybraných skupín domácností a výrobcov dominoval na Slovensku v posledných dvoch rokoch rast cien zemného plynu. Je to zrejme aj z priloženého grafu.

Zdroj: Eurostat, prepočty NBS

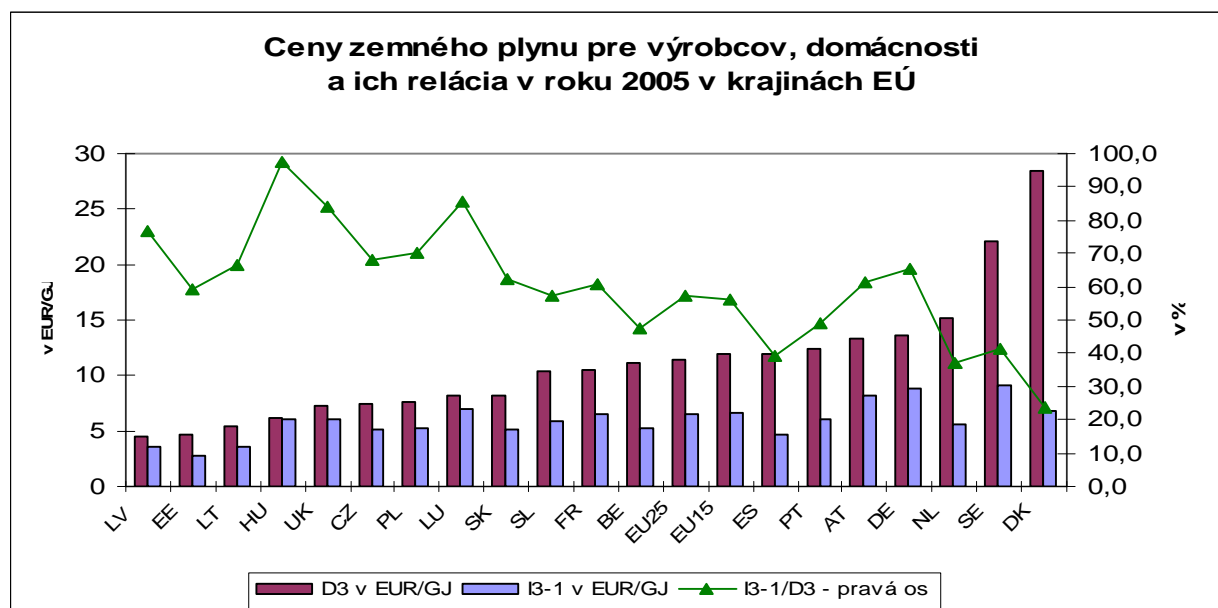
Vzhľadom na výrazné zvýšenie cien elektrickej energie v priebehu roku 2005 tak pre domácnosti, ako aj pre priemyselných výrobcov v určujúcich krajinách EÚ-25 (Nemecko o 2,6%, resp. o 10,1%, Taliansko o 7%, resp. o 10,5%, Británia o 16,3%, resp. o 38,6%), možno očakávať výraznejšie zvýšenie priemerných cien elektrickej energie ako pred rokom (keď ceny vzrástli pre štandardné domácnosti (Dc) o 3,3% a pre skupinu priemyselných výrobcov (Ie) o 5,8%).

Ceny zemného plynu v EUR/GJ boli na začiatku roku 2005 pre domácnosti vo všetkých krajinách s dostupnými údajmi vyššie ako ceny pre výrobcov.

Najnižšie ceny zemného plynu pre skupinu domácnosti (D3) boli v pobaltských krajinách, ale ešte aj na Slovensku nepresiahli hodnotu 10 EUR/GJ.

Cena zemného plynu pre skupinu výrobcov (I3-1) dosiahla na Slovensku na začiatku roku 2005 hodnotu 5,08 EUR/GJ a pre skupinu domácnosti (D3) hodnotu 8,14 EUR/GJ. Ich vzájomná relácia predstavuje 62,4%. V rámci EÚ-25 to boli hodnoty: pre (I3-1) 6,52 EUR/GJ, pre (D3) 11,37 EUR/GJ a ich relácia 57,3%. Relácie medzi cenami zemného plynu pre vybranú skupinu výrobcov a domácností boli na začiatku roku 2005 vo všeobecnosti vyššie v nových členských krajinách EÚ-25 ako v starých (až na Luxembursko a Anglicko), čo znamená, že v starých členských štátoch je výraznejší rozdiel medzi cenami zemného plynu pre domácnosti a pre výrobcov.

Zdroj: Eurostat, prepočty NBS

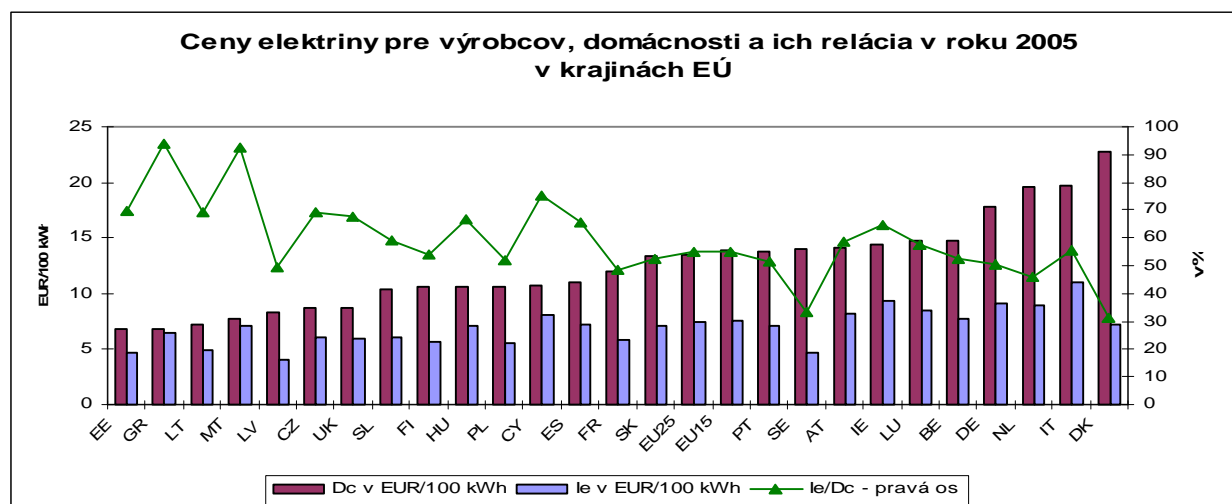
Priemerná cena elektriny v EUR/100 kWh pre vybranú skupinu domácností (Dc) dosiahla v rámci EÚ-25 na začiatku roku 2005 hodnotu 13,51 EUR/100 kWh a pre výrobcov 7,47 EUR/100 kWh. Pomer medzi priemernou cenou elektriny pre domácnosti a pre výrobcov predstavoval v rámci EÚ-25 hodnotu 55,3%.

Ceny elektriny pre vybranú skupinu štandardných domácností (Dc) na Slovensku (13,38 EUR/100 kWh) sa nachádzali na začiatku roku 2005 mierne pod priemerom EÚ-25. Ceny elektriny pre skupinu výrobcov (Ie) dosiahli na Slovensku hodnotu 7,03 EUR/100 kWh a ich relácia k cenám elektriny pre domácnosti predstavovala 52,5%.

Slovensko sa úrovňou cien energetických médií približuje k priemeru EÚ-25 viac cenami elektrickej energie ako cenami zemného plynu. Ceny zemného plynu (v EUR/GJ) dosiahli začiatkom roku 2005 v prípade skupiny domácnosti (D3) úroveň 71,6% a v prípade skupiny výrobcov (I3-1) 77,9% príslušnej priemernej ceny v rámci EÚ-25. Ceny elektrickej energie (v

EUR/100 kWh) dosiahli v prípade skupiny domácnosti (Dc) úroveň 99% a v prípade výrobcov (Ie) 94,1% príslušnej priemernej ceny v rámci EÚ-25.

Zdroj: Eurostat, prepočty NBS

Všetky vyššie uvedené informácie sú zaujímavé, ale z hľadiska menovej politiky je vhodné získať aj informáciu o porovnateľnej úrovni cien energií v jednotlivých krajinách EÚ po eliminovaní rozdielných cenových úrovní v týchto krajinách. Na tento účel sa zvykne používať parita kúpnej sily (*Purchasing Power Parities - PPP*)¹, ktorá vyjadruje hodnotu vynaloženú za to isté množstvo porovnateľných tovarov a služieb bez ohľadu na krajinu realizácie ich obstarania.

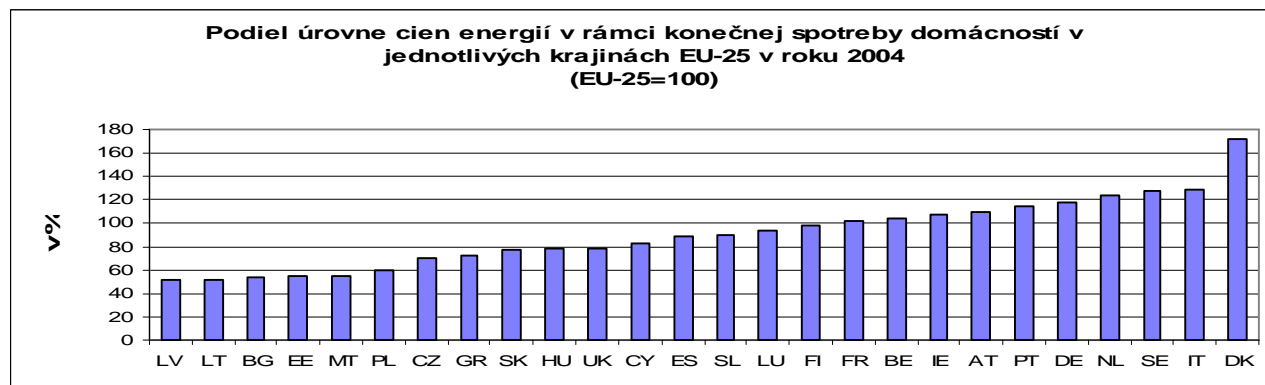
Parita kúpnej sily je takou prepočítanou menovou jednotkou, ktorá konvertuje ekonomické ukazovatele vyjadrené v národných menách na umelú jednotnú menu. Inými slovami používa sa na konvertovanie nominálnych celkových výdavkov na jednotlivé tovary a služby, na ich skupiny (subagregáty) aj na HDP ako vrcholový výdavkový agregát v jednotlivých krajinách, ktoré sú súčasťou vzájomného medzinárodného porovnávania prostredníctvom tejto umelej miery. Za základ porovnávania sa zvolí tzv. bázičná krajina alebo lokalita, ktorá predstavuje hodnotu 1 PPP a pre ostatné porovnávané krajiny sa napočítajú adekvátne hodnoty k tejto jednotke v národných menách.

Porovnaním hodnôt výdavkov za jednotlivé tovary a služby aj za ich postupné agregáty v PPP s aktuálnou hodnotou výmenného kurzu národnej meny, získame indexy cenovej úrovne pre jednotlivé komodity a ich agregáty, ktoré v podstate predstavujú reálne cenové relácie jednotlivých komodít a ich agregátov v rámci porovnávaného súboru krajín.

Na základe údajov Eurostatu za rok 2004, dosiahli porovnateľné ceny energií na Slovensku v rámci konečnej spotreby domácností okolo 78% úrovne priemerných cien energií v rámci EÚ-25. Nakoľko index cenovej úrovne pre konečnú spotrebu domácností dosiahol 55% priemeru EÚ-25, možno konštatovať, že porovnateľné ceny energií na Slovensku už do značnej miery

¹ Konštrukcia porovnateľných hodnôt je detailne popísaná napr. v materiáli: PURCHASING POWER PARITIES FOR COUNTRIES IN TRANSITION, Methodological Papers. OECD, Paris 1995.

konvergovali k priemerným cenám energií v celej EÚ. Vychádzajúc z predpokladu, že ceny výrobcov energií pozostávajú z 80% z výrobnjej spotreby (tá už zohľadňuje svetové ceny komodít) a z 20% z prevádzkových nákladov, dá sa očakávať, že v ďalšom období bude konvergovať iba tá časť ceny energií, ktorá súvisí s prevádzkovými nákladmi. Tento proces by mal byť adekvátny miere približovania sa výkonnosti ekonomiky Slovenska priemeru EÚ-25.

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, prepočty NBS

Najnižšie porovnateľné ceny energií sú v rámci EÚ-25 v pobaltských krajinách, kde dosahujú okolo 50% celkového priemeru. Naopak, až v 10 starých členských krajinách (okrem Grécka, Anglicka, Španielska, Luxemburska a Fínska), sú ceny energií vyššie ako priemer EÚ-25. Najvyššie porovnateľné ceny energií v rámci krajín EÚ sú v Holandsku, Švédsku, Taliansku a zvlášť v Dánsku.

Vysoká energetická náročnosť slovenskej ekonomiky, obmedzené domáce zdroje energií v spojení s tým, že reálna úroveň cien energií na Slovensku je pod priemernou úrovňou krajín EÚ-25, ako aj rastúce ceny energií na svetových trhoch vytvárajú v podmienkach Slovenska predpoklady pre pretrvávajúci vplyv cien energií aj na vývoj spotrebiteľských cien i cien priemyselných výrobcov.

2. Vývoj cien zemného plynu a elektriny vo vybraných nových členských krajinách

Najvyššie ceny zemného plynu pre domácnosti sú v Slovinsku, na Slovensku a v Českej republike (vyše 10 EUR za GJ), najnižšie v pobaltských krajinách. Najvýraznejší rast cien zemného plynu pre domácnosti bol zaznamenaný v posledných rokoch v Poľsku, Česku a na Slovensku. Naopak v Estónsku sa za posledné dva roky ceny zemného plynu pre domácnosti prakticky nezmenili.

Medzi cenami zemného plynu pre výrobcov nie sú v súčasnosti vo vybraných krajinách až také výrazne rozdiely ako v prípade cien zemného plynu pre domácnosti. Ceny v krajinách V4 a Slovinsku sú relatívne podobné, výrazne nižšie ceny zemného plynu pre výrobcov sú v pobaltských krajinách.

Ceny elektriny pre domácnosti boli k 1. januáru 2006 v rámci vybraných nových členských krajín EÚ-25 jednoznačne najvyššie na Slovensku (14,48 EUR za 100 kWh). Nad 10 EUR za 100 kWh

platia domácnosti aj v Maďarsku a Slovinsku. Najmenej platia za elektrinu domácnosti v Litve a Estónsku.

V cenách elektriny pre výrobcov sú v jednotlivých krajinách omnoho menšie rozdiely ako v cenách pre domácnosti. Najviac platia za elektrickú energiu výrobcovia v Maďarsku a v Českej republike (7,61 EUR/100 kWh, resp. 7,31 EUR/100 kWh). Naopak najlacnejšiu elektrinu majú výrobcovia v pobaltských krajinách. Najvýraznejšie rástli ceny elektriny pre výrobcov v posledných rokoch v Českej republike a Poľsku.

**Prehľad vývoja cien zemného plynu a elektriny pre domácnosti a výrobcov
vo vybraných nových členských krajinách
(získovaných k 1. januáru príslušného roka)**

	D3 v EUR/GJ			I3-1 v EUR/GJ		
	Ceny zemného plynu pre domácnosti k 1.1.			Ceny zemného plynu pre výrobcov k 1.1.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
CZ	6,57	7,49	10,03	4,20	5,11	7,34
EE	4,64	4,63	4,63	2,91	2,75	2,84
LV	4,22	4,54	5,34	3,47	3,48	4,05
LT	5,45	5,41	6,24	3,83	3,61	4,45
HU	5,77	6,19	7,40	5,63	6,03	7,88
PL	6,34	7,55	9,46	4,26	5,30	6,77
SL	9,64	10,33	12,99	4,8	5,89	7,96
SK	7,27	8,14	10,88	5,33	5,08	7,65

	Dc v EUR/100 kWh			Ie v EUR/100 kWh		
	Ceny elektriny pre domácnosti k 1.1.			Ceny elektriny pre výrobcov k 1.1.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
CZ	8,07	8,68	9,85	4,92	6,01	7,31
EE	6,49	6,78	7,31	4,55	4,72	5,11
LV	5,75	8,28	8,29	4,31	4,09	4,09
LT	6,32	7,18	7,18	5,13	4,98	4,98
HU	9,92	10,64	10,75	6,61	7,09	7,61
PL	9,04	10,64	11,90	4,88	5,55	6,33
SL	10,10	10,33	10,49	6,09	6,11	6,51
SK	12,18	13,38	14,48	6,83	7,03	5,87

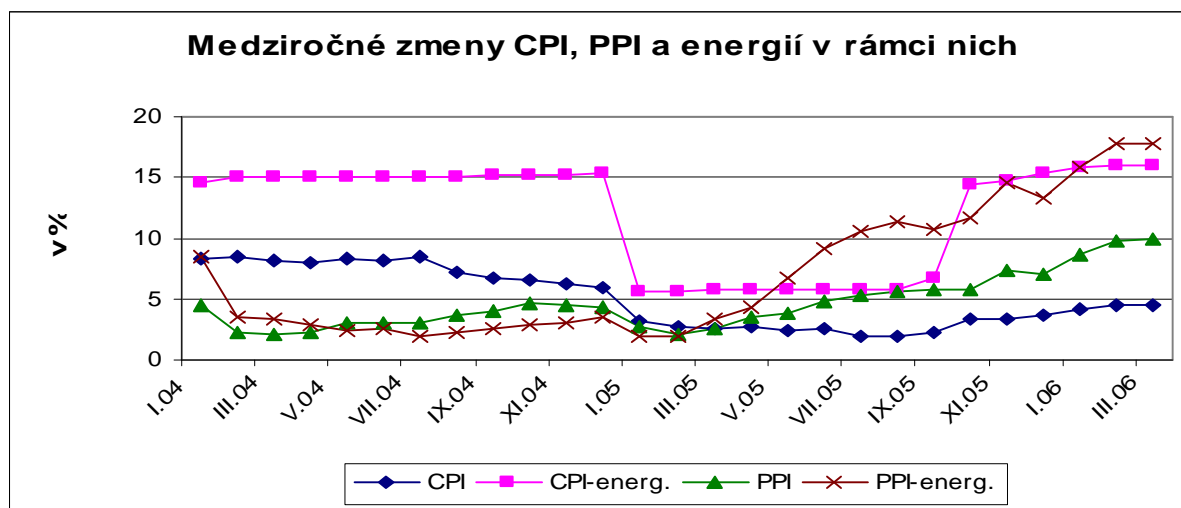
V rámci vybraných nových členských krajín EÚ-25 majú najnižšie ceny energií (zemného plynu a elektriny) v pobaltských krajinách. Najvyššie ceny zemného plynu pre domácnosti aj pre výrobcov sú aktuálne v Slovinsku. Najdrahšiu elektrinu majú domácnosti na Slovensku a výrobcovia v Maďarsku.

Najviac sa za posledný rok zvýšili ceny zemného plynu pre domácnosti v Českej republike a na Slovensku (o 33,9%, resp. o 33,7%) a v Estónsku zostala cena zemného plynu pre domácnosti na úrovni spred roka. Najvýraznejšie zvýšenie cien zemného plynu pre výrobcov bolo za posledný rok na Slovensku a v Česku (o 50,6%, resp. o 43,6%).

Cena elektriny pre domácnosti rástla v poslednom roku predovšetkým v Česku (o 13,5%) a v Poľsku (o 11,8%). V Litve a Lotyšsku zostali ceny elektriny pre domácnosti rovnaké ako pred rokom. Pre výrobcov sa najviac zvýšili ceny elektriny v Česku (o 21,6%) a v Poľsku (o 14,1%). Na Slovensku bol zaznamenaný pokles cien elektriny pre výrobcov (o 16,5%).

3. Vplyv vývoja cien energií na spotrebiteľské ceny a ceny výrobcov v SR

Ceny energií sa premietajú tak do cien výrobcov, ako aj do spotrebiteľských cien, ale intenzita a čas premietania cien energií do cien výrobcov a spotrebiteľských cien nie sú totožné. Súvisí to okrem iného aj s rozdielnymi metodikami tvorby cien energií pre malo- a veľkoodberateľov, ako aj s tým, že regulované ceny energií pre obyvateľstvo sa neupravujú postupne, ale skokom až po rozhodnutí regulačného úradu (spravidla raz ročne, až na základe žiadosti regulovaného subjektu). Vo všeobecnosti sa zmeny cien energií intenzívnejšie premietajú do cien výrobcov ako do spotrebiteľských cien aj vplyvom politiky obchodných reťazcov.

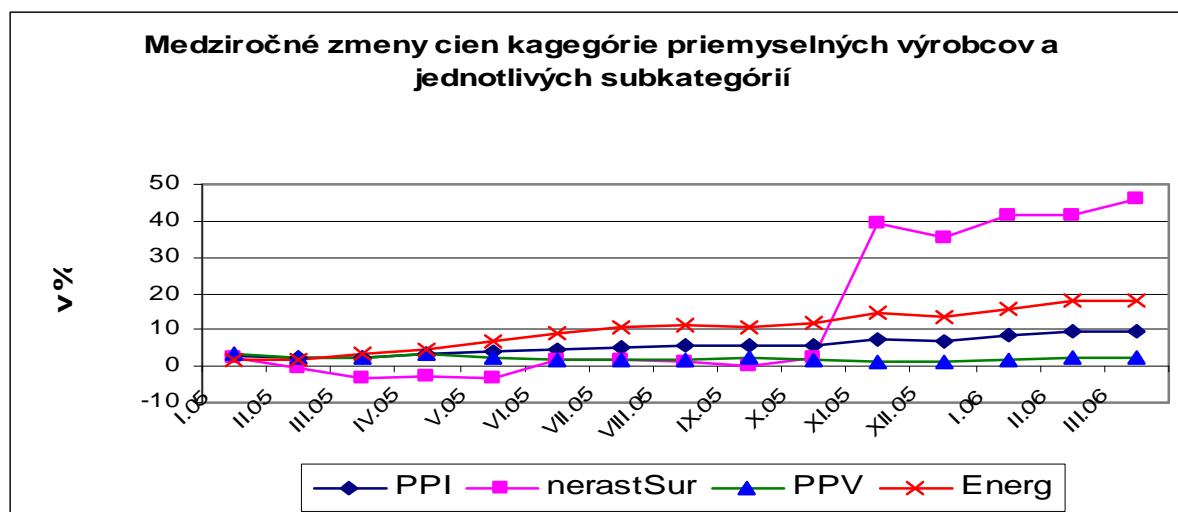

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty NBS

Vývoj spotrebiteľských cien (CPI) a cien priemyselných výrobcov (PPI) mal v posledných dvoch rokoch v podmienkach Slovenska rozdielny priebeh. Vyššie medziročné zmeny CPI ako PPI boli zaznamenávané v priebehu celého roku 2004 a až do marca 2005, keď sa situácia zmenila. Odvtedy výraznejšie rastú ceny priemyselných výrobcov ako spotrebiteľské ceny. Možno teda konštatovať, že zmeny CPI nie sú ovplyvňované rovnakými faktormi ako zmeny PPI. Čo sa týka vplyvu cien energií, aj z priloženého grafu je zreteľný ich väčší dopad na ceny priemyselných výrobcov ako na spotrebiteľské ceny (potvrdzujú to aj vypočítané hodnoty koeficientov korelácie $r_{PPI, energ.} = 0,92$, resp. $r_{CPI, energ.} = 0,76$). Súvisí to pravdepodobne aj s tým, že energie v rámci PPI majú váhu 33,9% a v rámci CPI 12,3%.

Vývoj cien energií pre domácnosti a pre priemyselných výrobcov je do určitej miery ovplyvňovaný aj metodikou ich stanovovania (pre domácnosti obyčajne k určitým termínom, ale pre priemyselných výrobcov priebežne a pod.). Ceny energií v rámci CPI sa menili skokmi (v januári 2005 a v októbri 2005) a ich medziročné zmeny boli hlavne v roku 2004 výrazne vyššie (zhruba 5-násobne) ako medziročné zmeny cien energií v rámci PPI (čo súviselo aj s procesom postupného dorovnávania rozdielov medzi príjmami a nákladmi regulovaných subjektov voči segmentu obyvateľstva).

Zmeny cien energií v rámci PPI sa začali dynamizovať od marca 2005. Od mája 2005 v priebehu ďalších 5 mesiacov aj na začiatku roka 2006 už rástli rýchlejšie ako ceny energií v rámci spotrebiteľských cien. Z takéhoto vývoja cien energií v PPI sa dalo usudzovať nielen to, že regulované subjekty s určitým časovým odstupom požiadajú ÚRSO o navýšenie regulovaných cien (čo sa následne prejaví v raste CPI), ale dalo sa indikovať aj približne v akom rozsahu (čo sa udialo v októbri 2005). Preto vývoj cien energií v PPI môže byť istým indikátorom aj budúceho vývoja regulovaných cien. Z vývoja cien energií PPI v roku 2006 je zrejmé, že tieto ďalej rastú (svojou dynamikou prevýšili rast regulovaných cien v CPI), čo pri pokračovaní týchto tendencií môže predznamenať ďalšie zvyšovanie (vyššie ako očakávané) regulovaných cien.

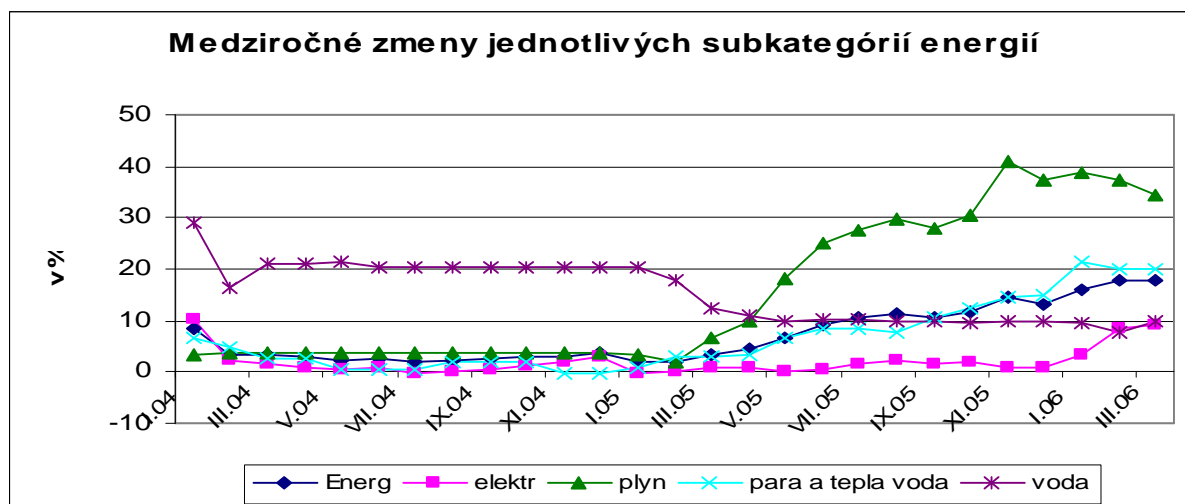

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty NBS

Ceny energií sú jednou z troch zložiek, ktoré vytvárajú agregovanú cenu priemyselných výrobcov. Takmer 34 percentná váha energií v rámci kategórie priemyselnej výroby nemusí vždy predstavovať rovnaký podiel na medzimesačnej, resp. medziročnej zmene ich agregovanej ceny. Kým napr. na začiatku roka 2005 sa zmena cien energií podieľala na celkovej medziročnej zmene agregovanej ceny priemyselných výrobcov zhruba 25 až 30 percentami (medziročná zmena cien produktov priemyselnej výroby mala takmer 70-percentný podiel a medziročná zmena cien nerastných surovín bola zanedbateľná), na začiatku roka 2006 predstavuje tento podiel okolo 70% (medziročná zmena cien produktov priemyselnej výroby mala len okolo 15-percentný podiel a medziročná zmena cien nerastných surovín tiež zhruba 15-percentný podiel).

Medziročný rast cien energií začal dynamizovať predovšetkým výrazný rast cien plynu od mája 2005. Určitou mierou mohla k tomu prispieť aj nová metodika mesačného stanovovania cien

plynu pre veľkoodberateľov od 1.1.2005, ktorá je založená na zohľadňovaní 9 mesačných priemerov cien ropy Brent a jednomesačného priemerného výmenného kurzu SKK/USD.

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty NBS

Rast cien plynu kulminoval v novembri 2005 a odvtedy si udržiava pomerne vysoký rast (takmer o 40 %). Možno očakávať, že vplyvom bazického efektu dôjde v nasledujúcich mesiacoch roku 2006 k postupnému spomaľovaniu rastu cien plynu na medziročnej báze. K výraznejšiemu zvyšovaniu cien energií prispieva v poslednom období aj podstatný rast cien pary a teplej vody (v prvých mesiacoch roku 2006 zvýšenie o vyše 20%). Od začiatku roku 2006 možno tiež pozorovať trend výraznejšieho zvyšovania cien elektrickej energie. Ceny úpravy a distribúcie vody po ich raste o vyše 20% v roku 2004 aj na začiatku roku 2005 sa postupne dostali na úroveň rastu okolo 10%.

Vo všeobecnosti ceny energií reagujú na vývoj trhu. Minulý rok ceny energií na európskych burzách rástli a, samozrejme, aj slovenskí výrobcovia sa tomu prispôbili. Od polovice roku 2005 začali ceny výrobcov energií výraznejšie rásť a v priemere sa medziročne zvýšili o 8,3% (v roku 2004 o 3,2%). Stúpajúci trend potvrdzujú aj v prvých mesiacoch roku 2006 (vo februári a marci medziročný rast o 17,8%).

Zatiaľ sa nenapĺňajú očakávania, ktoré boli spájané s privatizáciou a liberalizáciou energetického trhu, ktoré mali priniesť viac konkurencie a vďaka tomu aj tlak na znižovanie cien energií alebo aspoň brzdenie ich rastu.

V súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom je podporovaná liberalizácia národných trhov s plynom tak, že od 1. júla 2004 majú všetci odberatelia okrem kategórie domácnosti možnosť výberu vlastného dodávateľa a od 1. júla 2007 budú mať túto možnosť aj odberatelia v kategórii domácnosti. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou tiež obsahuje všeobecné pravidlá pre medzinárodný obchod s elektrinou a stanovuje termíny pre otvorenie trhu s elektrinou: od 1. júla 2004 pre výrobcov a od 1. júla 2007 pre domácnosti.

Faktom je, že aj v čase formálneho otvorenia trhu s energiami pre výrobcov je na Slovensku v súčasnosti cena zemného plynu vyššia ako v roku 2004. Cena elektriny pre výrobcov po jej zvýšení v roku 2005 v súčasnosti klesla pod úroveň zo začiatku roku 2004. Pre domácnosti rástla v posledných rokoch tak cena zemného plynu ako aj cena elektriny. Odborníci tvrdia, že na Slovensku zatiaľ prakticky nedošlo k reálnemu otvoreniu trhu s plynom a trh s elektrickou energiou nedosahuje ani 5 %.

Tvorbu cien energií pozitívne neovplyvnilo ani očakávanie ich zníženia z titulu zníženia cien za prepravu a distribúciu, ktoré predstavujú necelú tretinu celkovej ceny energií.

Negatívny dopad na ceny energií má aj prechod hlavne maloodberateľov na iné druhy energií. Rast cien energií aj pre veľkoodberateľov spôsobuje to, že fixné náklady dodávateľov energií zostávajú a rozpočítavajú sa na menší počet odberateľov.

Vo výhľade sú aj ďalšie náklady na výrobu elektriny, ktoré súvisia s emisnými kvótami na oxid uhličitý stanovenými EK a pod. Kým výrobné zariadenia, napríklad oceliarne či chemické fabriky, musia do roku 2012 znížiť emisie oxidu uhličitého iba o 1,25 percenta, elektrárne až o 15 percent. To znamená, že prevádzkovatelia budú musieť dokupovať emisné certifikáty a to sa odzrkadlí aj na cene elektriny.

V posledných mesiacoch sa začala venovať zvýšená pozornosť cenám energií aj na Slovensku. V dôsledku nedostatočných kapacít na výrobu energií sa pripúšťa ďalší rast ich cien. Najkritickejšie obdobie v elektroenergetike bude podľa odborníkov o päť až sedem rokov, keď nedostatok elektrickej energie pocíti celá EÚ. K zmierneniu uvedeného trendu môže podľa odborníkov viesť znižovanie energetickej náročnosti a zvyšovanie efektivity využívania energií. Národnou prioritou pre zmiernenie rastu cien energií na Slovensku je, podľa vyjadrenia ministra hospodárstva začiatkom mája na konferencii o energetickej bezpečnosti Slovenska, rozvoj jadrových zariadení a súbežný rozvoj alternatívnych zdrojov energií.

Záver

Vývoj cien energií zaznamenal v poslednom čase všeobecne výrazne rastúci trend v dôsledku situácie na energetických trhoch a v určitej miere ovplyvňuje tak spotrebiteľské ceny, ako aj ceny priemyselných výrobcov. Rastúce ceny energií majú za následok zvyšovanie inflačných tlakov. Z poznatkov za posledné dva roky vyplýva, že zmeny spotrebiteľských cien nie sú ovplyvňované rovnakými faktormi ako zmeny cien priemyselných výrobcov. Kým v roku 2004 až do marca 2005 rástli rýchlejšie spotrebiteľské ceny ako ceny priemyselných výrobcov, od uvedeného mesiaca sa situácia zmenila.

Ceny energií za posledné dva roky výraznejšie ovplyvňovali zmeny cien priemyselných výrobcov ako zmeny spotrebiteľských cien. Medziročné zmeny cien energií v rámci cien priemyselných výrobcov sa začali dynamizovať od marca 2005. Od mája 2005 v priebehu ďalších 5 mesiacov a aj na začiatku roka 2006 už rástli rýchlejšie ako ceny energií v rámci spotrebiteľských cien. Vo všeobecnosti sa zmeny cien energií intenzívnejšie premietajú do cien výrobcov ako do spotrebiteľských cien, čo súvisí so spôsobom zvyšovania regulovaných cien ÚRSO, ako aj s

vplyvom politiky obchodných reťazcov. Vývoj cien energií v PPI je však dobrým indikátorom budúceho vývoja regulovaných cien v CPI.

Vysoká energetická náročnosť slovenskej ekonomiky, obmedzené domáce zdroje energií, nižšia reálna úroveň cien energií na Slovensku ako je priemer krajín EÚ-25, ako aj rastúce ceny energií na svetových trhoch, vytvárajú v podmienkach Slovenska predpoklady pre pretrvávanie značného vplyvu cien energií aj na vývoj cien priemyselných výrobcov i spotrebiteľských cien.

Sila vplyvu vnútorných a vonkajších faktorov na vývoj cien energií a následne aj na spotrebiteľské ceny a ceny priemyselných výrobcov vyvoláva potrebu zvýšiť pozornosť na kvalifikovanú prípravu a dôslednejšiu realizáciu energetickej politiky štátu. Súčasná značná energetická závislosť Slovenska a už dohodnuté zrušenie výrobných kapacít v najbližších rokoch (Jaslovské Bohunice) vyžadujú podniknutie ráznych krokov v záujme zabezpečenia nielen energetickej bezpečnosti štátu, ale aj pre zabezpečenie ekonomickej únosnosti vývoja cien energií pre výrobcov a sociálnej únosnosti vývoja cien energií pre domácnosti. Kvalifikované kroky v oblasti energetickej politiky by mohli mať tlmiace účinky na zvyšujúce sa inflačné tlaky v dôsledku rastu cien energií na svetových trhoch.

Literatúra:

1. Electricity prices for households and industry on 1st July 2005. In.: Statistics in focus 4/2006. Eurostat.
2. European electricity market indicators of the liberalisation process 2004-2005. In.: Statistics in focus 6/2006. Eurostat.
3. Purchasing Power Parities for Countries in Transition, Methodological Papers. OECD, Paris 1995
4. Purchasing Power Parities and Real Expenditures. OECD-EUROSTAT, 2004.
5. Statistical aspects of the energy economy in 2004. In.: Statistics in focus 5/2006. Eurostat.
6. ŠÚ SR. Indexy cien priemyselných výrobcov, pitnej a odvádzanej vody v SR (2004-2006).
7. ŠÚ SR. Indexy spotrebiteľských cien v Slovenskej republike (2004-2006).
8. EUROSTAT Website/Home page/Environment and energy/Data.